

Принципи та можливості допомоги українським громадянам, які прибули до Польщі у зв'язку з війною в Україні

Познань 21 березня 2022 року

I. Положення

Закон від 12 березня 2022 року «Про допомогу громадянам України у зв'язку зі збройним конфліктом на території цієї держави» (далі «Закон», ст. 583 із змінами) закон набуває чинності від 24 лютого 2022 року окрім:

- 1) ст. 12 сек. 10-16 (організаційні питання, пов'язані з виконанням доручень воєводи), ст. 72 (злочини, вчинені під час збройного конфлікту в Україні) та ст. 89 (зміна до Закону про консульство), яка набирає чинності з дня, наступного за днем опублікування,
- 2) ст. 95 (внесення змін до Закону про паспортні документи), яка набирає чинності з 27 березня 2022 року.

II. Цілі нового закону

Положення Закону в основному спрямовані на створення спеціальної правової бази для законного перебування громадян України, які внаслідок бойових дій були змушені залишити країну походження.

Закон також полегшує організацію роботи навчальних закладів та можливість створення ясел або дитячих дитсадків у зв'язку з притоком громадян України до Польщі, а також визначає умови працевлаштування громадян України, які легально проживають у Польщі, вносить зміни до податку, закону та змінює правила надання допомоги громадянам України соціального характеру. Нижче ми представляємо найважливіші аспекти, включені в Закон.

III. Легалізація перебування громадянина України

1. Кому адресовані положення Закону. На який період ваше перебування в Польщі є законним

Відповідні особи:

Положеннями Закону передбачено, що перебування громадянина України, який прибув на територію Республіки Польща безпосередньо з території України у зв'язку з бойовими діями, що ведуться на території цієї держави, та громадянина України, який має картку поляка, який у зв'язку з цими військовими діями прибув до Польщі одночасно з найближчою сім'єю, є законним шляхом наступні 18 місяців з 24 лютого 2022 року за умови, що він в'їхав на територію Республіки Польща з 24 лютого 2022 року та заявляє про намір залишитися на території Республіки Польща. Цим правом скористатимуться громадяни України, які прибули на територію Польщі у період з 24 лютого 2022 року до дати, визначеної розпорядженням Ради Міністрів у майбутньому. Положеннями Закону передбачено:

- дружини громадянина України не українського громадянства (незалежно від громадянства), який у період з 24 лютого 2022 року внаслідок бойових дій в Україні прибув на територію Польщі безпосередньо з України та заявляє про намір залишитися на території Республіки Польща,
- дитини, народженої на території Республіки Польща матір'ю, перебування якої вважається законним відповідно до вищеописаних правил, протягом періоду, що стосується матері.

Варто зазначити, що у випадку громадянина України, який прибув на територію Польщі без Карти поляка, його перебування вважається законним лише тоді, коли він прибув безпосередньо з території України, однак положення Закону не передбачають такого обмеження щодо громадян України, які мають картку поляка, та їхніх сімей.

ВАЖЛИВО:

Захист, передбачений Законом, не поширюється на громадян України, які подали або заявили про намір подати заяви про міжнародний захист у Польщі (статус біженця) **або мають:**

- 1) посвідка на постійне проживання,
- 2) дозвіл на проживання довгострокового резидента Європейського Союзу,
- 3) дозвіл на тимчасове проживання,
- 4) статус біженця,
- 5) додатковий захист,
- 6) згода на толерантне перебування.

Заява про міжнародний захист може бути відкликана в будь-який час. При відкликанні заяви про міжнародний захист в Республіці Польща або заяві про намір подати заяву про міжнародний захист діють правила про безпосередній в'їзд громадянина України з території України на територію Республіки Польщі.

ВАЖЛИВО:

України, на який уже поширюється дія Закону, який виїхав з Польщі на термін понад 1 місяць, втрачає право на законне перебування.

Це правило не поширюється на громадян України, які мають Карту поляка, та членів їхніх сімей – тут виїзди з території Республіки Польщі можуть здійснюватися на терміни більше 1 місяця, не боячись втратити свої права, передбачені законом.

2. Свідоцтво про в'їзд на територію Республіки Польща

В'їзд громадянина України, який перетинає кордон своєї країни з Польщею з 24 лютого 2022 року, має бути зареєстрований начальником прикордонної застави, що засвідчується є штамп прикордонника з відбитком дати в документі, що посвідчує особу, а у разі її відсутності – видача прикордонником довідки про в'їзд.

У разі відсутності такої реєстрації комендант прикордонної служби реєструє перебування громадянина України на підставі заяви про присвоєння номера PESEL, зазначеного у ст. 4 розділу 1 Закону, подається до будь-якого органу виконавчої влади гміни на території Польщі.

ВАЖЛИВО:

Якщо ви особа, яка не має документа, що підтверджує дату в'їзду до Польщі після 24.02.2022 – кінцевий термін подання заявки на номер PESEL, який дозволить вам зареєструвати своє перебування в Польщі, становить 60 днів. від дати в'їзду.

1. Заява на номер PESEL

питанням з точки зору можливості використання захисту та прав, передбачених Законом, є отримання індивідуального номера PESEL.

З цією метою правомочний громадянин України або член його сім'ї подає паперову заяву (у письмовій формі) до будь-якого органу виконавчої влади гміни на території Республіки Польща (управа гміни, мерія), зразок які доступні в офісі або на веб-сайті. (також українською).

Заява підписується та подається особисто, а від імені недієздатної або обмежено дієздатної особи (недієздатні особи, неповнолітні до 12 років), яка претендує на отримання номера PESEL, заява подається:

- єдним з батьків,
- опікуном,
- кураторем,
- тимчасовим опікуном, зазначеним у ст. 25 Закону,

- особом, яка фактично опікується дитиною.

Особа, яка досягла 12 років, може підписати заяву особисто.

До заяви додається фотокартка розміром 35 мм x 45 мм, що відповідає вимогам до фотографій, що додаються до заяв на видачу ID-картки (в офісах є офіси для безкоштовного фотографування), та копія документів, що посвідчують особу. В офісі вам слідює показати оригінали документів (якщо вони є у заявника) і здати відбитки пальців. Звільняються від обов'язку здавати відбитки пальців особи, які: не досягли 12 років; тимчасово не в змозі зняти відбитки пальців; вони не можуть взяти відбитки пальців.

Компетентний орган гміни підтверджує особу, якій має бути присвоєно номер PESEL, на підставі проїзного документа, карти поляка або іншого документа з фотографією, що дозволяє ідентифікувати особу, а для осіб віком до 18, також документ, що підтверджує народження. Більше того, встановити особу можна на підставі визнані недійсними документи, якщо такий документ дає змогу ідентифікувати особу, в крайньому випадку, якщо у вас немає документів - також на підставі декларації.

Якщо заявка на номер PESEL містить адресу електронної пошти, номер телефону та згоду на підтвердження довіреного профілю, міністр, відповідальний за комп'ютеризацію, автоматично підтверджує **ДОВІРЕНИЙ ПРОФІЛЬ** для заявника.

IV. Робота в Польщі

1. Робота за контрактом

Громадяни України, захищені Законом, та інші громадяни України, перебування яких є законним на підставі, відмінній від зазначеної в Законі, можуть працювати в Польщі без непотрібних формальностей.

Умовою легального працевлаштування є наявність номера PESEL та повідомлення про факт працевлаштування до повітового відділу праці суб'єкта, який доручає виконання роботи громадянину України. Роботодавець повідомляє про це офіс протягом 14 днів з дня початку роботи громадянином України через портал www.praca.gov.pl. Недотримання цієї умови означає, що ви не можете виконувати роботу без дозволу на роботу.

Варто зазначити, що вищеописані правила щодо легального працевлаштування поширюються на всіх громадян України, які легально проживають на території Республіки Польща, а не лише на осіб, на яких поширюється дія спеціального закону. Таким чином, положення не обмежуються регулюванням положення осіб, які перетинають кордон у зв'язку з триваючими бойовими діями.

2. Ведення підприємницької діяльності

Громадяни України, перебування яких на території Польщі вважається законним, тобто особи, які мають право відповідно до Закону, або особи, які проживають на території Республіки Польща відповідно до положень Закону про іноземців, можуть займатися та займатися господарською діяльністю на тих самих умовах, що й громадяни Польщі. За умови, що для того, щоб стати підприємцем, необхідно мати номер PESEL.

3. Реєстрація безробітних

Громадяни України, перебування яких у Польщі вважається законним, тобто уповноважені особи відповідно до Закону, або громадяни України, перебування яких на території Республіки Польща вважається законним на підставі, відмінній від Закону, - можуть зареєструватися як безробітні чи шукачі роботи незалежно від віку.

V. Матеріальна допомога громадянам України

1. Одноразова грошова допомога

Громадяни України, перебування яких у Польщі вважається законним згідно із Законом і які внесені до реєстру PESEL, мають право на допомогу у вигляді одноразової грошової допомоги у розмірі 300 злотих на особу.

Заява про виплату допомоги подається до комунального управління, тобто до голови гміни, міського голови чи президента міста, компетентного за місцем проживання громадянина України.

Заява подається уповноваженою особою або законним представником уповноваженої особи (наприклад, мама, тато) або тимчасовий опікун або особа, яка фактично опікується дитиною.

2. Сімейні та соціальні виплати

Громадяни України, перебування яких у Польщі вважається законним згідно з Законом і які внесені до реєстру PESEL, мають право на сімейні та соціальні виплати, які надаються на умовах та в порядку, передбачених відповідними нормативними актами, що регулюють надання допомоги. Користуючись захистом, передбаченим Законом, ви маєте право на:

- 1) сімейном допомозі та надбавки до сімейної допомоги,
- 2) допомоги по догляді, тобто допомога по догляді за особом, яка не в стані надавати чини догляд сама собі,
- 3) надбавка, що виплачується комунами,
- 4) додаткові пільги, що виплачуються гмінами жителям на підставі постанови,
- 5) одноразова допомога при народженні дитини,
- 6) батьківська допомога,
- 7) допомога на дитину,
- 8) забезпечення „добри початок”,

- 9) сімейний капітал,
- 10) субсидії на оплату батьками за перебування дитини в яслах, дитячих садках або з денним вихователем,
- 11) пільги, визначені положеннями Закону про соціальне забезпечення (допомога, періодична допомога, спеціальні виплати, житло, харчування).

Можливість подати заяву на індивідуальні пільги така ж, як і у випадку з громадянами Польщі. Право на пільги надається з моменту подання заяви, але не раніше місяця присвоєння уповноваженій особі номера PESEL.

ВАЖЛИВО:

Громадянин України, який підпадає під дію положень Закону, також має право на медичну допомогу, яка надається в Польщі на тих самих умовах, що й громадяни Польщі, які охоплені медичним страхуванням відповідно до Закону від 27 серпня 2004 року про медичні послуги, що фінансуються з державних коштів, за винятком санаторно-курортне лікування, санаторно-курортне оздоровлення, лікарські засоби, отримані за програмами охорони здоров'я міністра охорони здоров'я.

VI. Юридична допомога неповнолітнім

1. Тимчасовий опікун

Війна – це час, коли багато дітей залишаються без батьків та найближчих родичів. Кожен неповнолітній громадянин України, який проживає в Польщі без піклування повнолітніх, які несуть за нього відповідальність згідно з положеннями польського законодавства, повинен бути представлений тимчасовим опікуном.

Тимчасовий опікун встановлюється судом з питань опіки та піклування, компетентним за місцем проживання неповнолітнього. При винесенні рішення суд керується інтересами дитини, призначаючи опікуна насамперед із числа родичів, родичів чи інших осіб, які гарантують належне виконання опікуном обов'язків.

Тимчасовий опікун насамперед уповноважений представляти неповнолітнього щодо його прав та обов'язків, піклуватися про неповнолітнього та його майно. У більш важливих питаннях, що стосуються особи та майна неповнолітнього, тимчасовий опікун повинен буде отримати згоду суду з питань опіки та піклування перед прийняттям рішення.

Порядок встановлення тимчасового опікуна, а також групи осіб, уповноважених на подання заяви, детально визначено ст. 25 Закону. Якщо ви є фактичним опікуном або особою, яка взяла на себе опіку над неповнолітнім після його/її в'їзду в Польщу, ви також маєте право подати заяву.

2. Прийомні сім'ї та сімейні дитячі будинки

Закон спрощує правила догляду за неповнолітніми на базі прийомних сімей або сімейних дитячих будинків громадянами України, перебування яких є законним відповідно до Закону. Вони можуть виконувати ці функції, навіть якщо не відповідають встановленим законодавством умовам прийомних сімей та сімейних дитячих будинків. На виконання функцій прийомної сім'ї та сімейного дитячого будинку відповідно застосовуються положення Закону про утримання сім'ї та систему прийомної сім'ї.

Як і в прийомних сім'ях та сімейних дитячих будинках, воєвода має право дати згоду на ведення опікунсько-виховного закладу, навіть якщо він не відповідає умовам, передбаченим Законом про утримання сім'ї та системі прийомного піклування. Однак такий дозвіл може бути виданий в особливо обґрунтованих випадках, і у закладі можуть перебувати лише діти, які є громадянами України, які проживають у Польщі та перебування яких є законним згідно з умовами Закону.

Деформовано також вимоги до вихователів, опікунів, психологів, вчителів, зайнятих в інституційних формах прийому дітей, а також до осіб, які працюють з дітьми в установах денного перебування – можуть бути працевлаштовані громадяни України, які проживають у Польщі, перебування яких є законним згідно із Законом. на цих посадах, навіть якщо вони не відповідають вимогам, передбаченим положеннями Закону про підтримку сім'ї та системи прийомного піклування та Закону про працівників місцевого самоврядування.

3. Створення місць для догляду за дітьми

Закон також передбачає можливість створення додаткових ясел та дитячих груп. Запроваджені правила дають змогу влаштувати більше дітей у дитячі садки та створити нові ясла з послабленими стандартами.

Гміна (відповідно президент, міський голова або голова гміни) може створювати додаткові ясла чи групи для дітей віком до 3 років, які є громадянами України. Заснування цих установ можливе також іншою особою, ніж гміна, після отримання згоди відповідно голови гміни, мера чи міського голови. Вимоги до розташування значно послаблені. На створення ясельного чи дитячого клубу не поширюються положення Положення Міністра праці та соціальної політики від 10 липня 2014 року про житлово-санітарні вимоги, яким має відповідати приміщення, де планується функціонувати ясла чи дитяча група.

Гміна може також створювати інші приміщення для навчання, виховної діяльності та догляду, організаційно підпорядковані школам чи дитячим садкам. Рішення спрямоване на забезпечення навчання та виховання на території Республіки Польща дітей або студентів, які є громадянами України.

VII. Інструменти для людей, які надають допомогу біженцям

1. Пільги суб'єктам, які приймають на проживання біженців

На вимогу такого суб'єкта фінансова допомога може надаватися не більше ніж на 60 днів. В особливо обґрунтованих випадках цей строк може бути продовжений. Кошти на ці цілі надаються воєводою, а виплачуються гміною на підставі договору, укладеного із заявником. Умови виплати допомоги та максимальні розміри будуть детальніше визначені в Постанові Ради Міністрів.

Важливо, що положення не обмежують групу осіб, які надають проживання та харчування лише фізичним особам. Також пільгу може отримати підприємець, який не є фізичною особою.

Зразок заяви на отримання пільги в паперовій формі або в електронному документі буде вказано в наказі міністра, відповідального за державне управління.

2. Пожертвування на допомогу громадянам України та витрати на отримання доходу

Відповідно до Закону підприємець, який здійснює пожертвування організаціям суспільного блага, органам місцевого самоврядування, суб'єктам, які здійснюють медичну діяльність або діяльність у сфері екстреної медичної допомоги, а також РАРС, може віднести перераховану суму до податкових витрат. Отже, витратами на отримання виручки є витрати на виготовлення або ціна придбання предмета або права, які є предметом пожертвувань зазначеним суб'єктам у період з 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2022 року на цілі, пов'язані з протидією наслідкам бойових дій на території України (крім випадків, коли витрати на виробництво чи закупівельна ціна не включено до складу податкових витрат), у тому числі шляхом списання амортизації).

Аналогічно до податкових витрат можуть бути віднесені безкоштовні пільги на цілі, пов'язані з протидією наслідкам бойових дій на території України.

Варто додати, що Закон також звільняє гуманітарну допомогу, отриману в період з 24 лютого 2022 року по 31 грудня 2022 року платниками податків, які є громадянами України, які прибули з України в цей період у результаті триваючих на цій території бойових дій, , на території Республіки Польща.

Якщо у вас виникли запитання, зв'яжіться з нами.

Автори

Олександра Собчинська

Адвокат, керуючий партнер юридичної компанії Sobczyńscy i Partnerzy (FSG Prawo)
a.sobczynska@sobczynscy.pl

Катажина Голінг

Адвокат юридичної фірми Sobczyńscy i Partnerzy (FSG Prawo)
k.gohling@sobczynscy.pl

Адріанна Скорупська

Юрист в юридичній фірмі Sobczyńscy i Partnerzy (FSG Prawo)
a.skorupska@sobczynscy.pl